

Διάλογος για τον αντισημιτισμό - Ιδρυμα Χάιντριχ Μπελ

Προς την Εφημερίδα των Συντακτών
Κύριε Λυκεσά

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για τη σχετική δημοσίευση για την εκδήλωσή μας για την Αντιμετώπιση του Αντισημιτισμού στην Ελλάδα, καθώς πρόκειται για ένα ζήτημα που σπανίως φτάνει στη δημοσιότητα ως ζήτημα που χρήζει αντιμετώπισης. Σημειώνοντας το άρθρο-απάντηση που γράψατε κατόπιν της διαμαρτυρίας του ΠΑΜΕ και του κυρίου Δραγασάκη στην «Εφημερίδα των Συντακτών» στις 8.5.2017, θα θέλαμε συμβάλουμε ως Ιδρυμα Χάιντριχ Μπελ με κάποιες διευκρινίσεις στον αναγκαίο διάλογο που φαίνεται ν' ανοίγει.

Κατ' αρχήν έχετε προβεί σε ένα σημαντικό λάθος: Οι απόψεις που διατυπώνονται στην έκθεση είναι των ερευνητών που τη συνέταξαν και όχι του Ιδρύματος Χάιντριχ Μπελ, καθώς όπως μπορείτε να δείτε και στο εσώφυλλο αναφέρεται ρητά ότι δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη την άποψη του εκδότη. Πράγματι, η κριτική και οι διαμαρτυρίες δεν θα έπρεπε να απευθύνονται στην εφημερίδα που τις δημοσιεύει, η οποία έκανε κατά κάποιο τρόπο αναμετάδοση απόψεων τρίτων. Αλίμονο για την ελευθερία του τύπου, τον δημοκρατικό διάλογο και το ίδιο το πολίτευμα αν δημοσιογραφία σήμαινε επιλεκτική δημοσίευση στη βάση προσωπικών πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, όπως άλλωστε ορίζουν οι αρχές δεοντολογίας του δημοσιογραφικού επαγγέλματος και μάλιστα στο πρώτο τους άρθρο. Στάσεις που έρχονται σε αντίθεση με αυτές τις βασικές αρχές, οφείλουν να μας προβληματίσουν.

Στη δημοσίευσή σας γίνεται αναφορά σε ένα «οξύμωρο», με την Αριστερά να θεωρείται ασυμβίβαστος πολιτικά χώρος με τις αντισημιτικές απόψεις. Αυτό, δυστυχώς, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα με βάση συγκεκριμένες μελέτες από διαφορετικούς ερευνητές, στις οποίες τα αποτελέσματα συμπίπτουν. Είναι ενδιαφέρον άλλωστε να σημειώσουμε ότι στην έρευνα «Αντισημιτισμός στην Ελλάδα σήμερα, εκφάνσεις αίτια και αντιμετώπιση του φαινομένου» στη βάση της οποίας γίνεται η συζήτηση, οι ίδιοι οι ερωτώμενοι επιλέγουν την ιδεολογία τους. Συνεπώς, στη φάση της καταγραφής, οι απαντήσεις αποτυπώνονται δίχως την ερμηνευτική διαμεσολάβηση των ερευνητών. Όταν πρόκειται για επιστημονικά τεκμηριωμένες έρευνες, η γνώση και η προσυθέμενη αξία της ερμηνείας των ερευνητών εστιάζει όχι τόσο στην καταγραφή όσο στο τι κάνουμε με αυτά τα δεδομένα περνώντας σε συγκεκριμένες προτάσεις. Δεν θα αποτελέσει έκπληξη, λοιπόν, αν πούμε ότι μας ξενίζουν στάσεις πολιτικές που, πιθανόν χωρίς να έχουν αναγνώσει τα δεδομένα που παρατίθενται, έρχονται να αμφισβητήσουν τελικά την ίδια την επιστήμη.

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να θέσουμε μερικά ερωτήματα: Σε ποια λογική βάση αποκλείεται ο μεγάλος Σαϊζπηρ να είχε αντισημιτικές απόψεις, όπως και τόσοι άλλοι μεγάλοι συγγραφείς; Στην ανθρώπινη ιστορία, υπάρχει πλήθος ανθρώπων που άφησαν το στίγμα τους στον πολιτισμό ή την επιστήμη χωρίς να έχουν την ίδια επιτυχία σε άλλους τομείς υιοθετώντας στάσεις που αν και σήμερα είναι κατακριτέες, δεν ήταν πάντα. Μπορεί να θεωρηθεί λογοκρισία το να αναθεωρήσουμε τον λόγο μας αποφεύγοντας εκφράσεις -όσο γλαφυρές και αν θεωρούνται- όταν συνειδητοποιούμε ότι θίγουν και στοχοποιούν ολόκληρες ομάδες ανθρώπων άδικα; Τι άλλο παρά αναπαραγωγή στερεοτύπων, όπως ο σαιξπηρικός Σάιλοκ, μπορεί να είναι εκφράσεις που εξομοιώνουν ολόκληρους λαούς ή θρησκευτικές ομάδες με την απληστία; Δεν θα έπρεπε αυτή η ρητορική που αναπαράγει στερεότυπα και προκαταλήψεις να είναι ασυμβίβαστη, ειδικά σε ανθρώπους που θεωρούν αυτούς απέναντι σε κάθε μορφή ρατσισμού και κατά των διακρίσεων;

Αναρωτιέστε αν η κριτική στο Ισραήλ είναι αντισημιτισμός. Η απάντηση είναι, όχι. Υπάρχει όμως ένα σημείο που η θεμιτή κριτική προς το κράτος του Ισραήλ ξεπερνάει τα όρια και καταλήγει να είναι αντισημιτισμός: Η ταύτιση του Ολοκαυτώματος, για παράδειγμα, με τα δεινά των Παλαιστίνιων στη διαμάχη με το κράτος του Ισραήλ, δεν μπορεί να θεωρηθεί παρά ισοπεδωτική και σίγουρα χωρίς ιστορική γνώση. Η βεβήλωση εβραϊκών μνημείων και νεκροταφείων μετά από πορεία κατά

της πολιτικής του κράτους του Ισραήλ είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός που έχει επανειλημμένα καταγραφεί. Όπως πολύ σωστά αναφέρει η εφημερίδα «Ριζοσπάστis» στις 2 Αυγούστου του 2006: Στην είσοδο του προξενείου οι διαδηλωτές έκαψαν την αμερικανική σημαία και στη συνέχεια πορεύτηκαν προς το Μνημείο του Ολοκαυτώματος στην Πλατεία Ελευθερίας προκειμένου να διαμαρτυρηθούν για τη γενοκτονία σε βάρος του λαού της Παλαιστίνης και του Λιβάνου που γίνεται αυτή τη φορά από το Ισραήλ.

Καταλήγοντας, κανένας πολιτικός χώρος δεν έχει ανοσία στον αντισημιτισμό, πόσο μάλλον σε μια κοινωνία όπου ο αντισημιτισμός αποτυπώνεται στο 70% των μελών της. Θα ήταν ευχής έργο αν η πραγματικότητα ήταν διαφορετική από αυτή που αποτυπώνει η επιστήμη, όμως τα κοινωνικά φαινόμενα δεν αντιμετωπίζονται με το να εθελουφλούμε. Καλό θα ήταν να αναρωτηθούμε όλες και όλοι μας πώς μπορούμε να συμβάλουμε στο τέλος του αντισημιτισμού, αντί να ζητάμε το λόγο από ερευνητές που στο κάτω-κάτω της γραφής έχουν χρέος να παραθέτουν τα ευρήματά τους χωρίς πολιτικές ή άλλες παρωπίδες, όπως μας διδάσκει ξανά και ξανά ο Διαφωτισμός. Ελπίζοντας ότι ο διάλογος για αυτό το εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα θα διαρκέσει και θα αποφέρει καρπούς, σημειώνουμε ότι η έρευνα για όποιον ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί πιο εμπειριστικά είναι διαθέσιμη ελεύθερα στην ιστοσελίδα μας.

Με εκτίμηση,
Ολγα Δρόσου

Διευθύντρια Ιδρύματος Χάιντριχ Μπελ

Η απάντηση

ΘΑ ΕΙΧΕ ΝΟΗΜΑ μια απάντηση στην επισήμανση του «σημαντικού λάθους», αλλά καθίσταται ακρέιαστη από την επιχειρηματολογία του Ιδρύματος, η οποία-όχι μόνο υπερασπίζεται τα συμπεράσματα των συντακτών της έκθεσης, αλλά, επιπλέον, συνηγορεί υπέρ αυτών. Για τη χρήση του όρου «Σάιλοκ» θα παραπέμψουμε μόνο για αρχή και για μία φορά ακόμη στο βιβλίο του Ρίτσαρντ Σένετ «Ο ξένος. Δύο δοκίμια για την εξορία» (εκδ. ΜΙ-ΕΤ). Και φυσικά είναι ανεπίτρεπτο, όσο και προφανώς αδύνατο να απαντήσω εξ ονόματος όλης της Αριστεράς. Ωστόσο, αν και το συμπέρασμα των συντακτών της έκθεσης ειδικά για το ΠΑΜΕ σχετίζεται με την αναφορά που επικαλείται η κ. Δρόσου, τότε η διαμαρτυρία του ΠΑΜΕ δεν είναι απλώς ανακλαστική, αλλά απολύτως δικαιολογημένη. Κι αυτό διότι το μέγεθος της κατηγορίας αφορά ένα ζήτημα για το οποίο η Αριστερά και το κομμουνιστικό κίνημα έχουν παραπάνω από έναν λόγο να έχουν ευαισθησία. Αν λοιπόν αυτό είναι το παράδειγμα που επικαλούνται και οι συντάκτες της έκθεσης, τότε το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο του αρχικού. Διότι το «συμπέρασμα» μοιάζει ισόξιο με την περιγραφή της Ευρώπης από τον Καρλ Κράους «ως σκοτεινής ηπείρου που βγάζει εξερευνητές».

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΛΥΚΕΣΑΣ